

Gaskó Dezső — vitéz Nagy Iván: Finn magyar kapcsolatok. 2 köt. A Magyar-Finn Társaság kiadása. Budapest, 1943. 290 l.

Az a nyelvészeink által megkezdett úttörő munka, melyet magyar részről Sajnovicsok, Regulyak, Budenzek és Hunfalvyak folytattak a finn-ugor rokonság tisztázásáért, a század elejétől kezdve egyre szélesebb körökben keltette fel a figyelmet és érdeklődést legkulturáltabb északi rokonaink, a finnek iránt. Különösen felélenkületek és határozottabb irányt vettek fel eddigi elszigetelt kapcsolataink a finn nemzeti önállóság kivívása után, 1917-től kezdve. Rokonsági eszmét ápoló egyesületek alakultak mindkét országban, magas közéleti férfiak, tudósok, énekkarok látogatták kölcsönösen egymás országát. A nyelvészek által elvetett mustármág lassanként terebélyes fává lombosodott, és különösen az elmúlt negyedszázadban meg is teremtette gazdag gyümölcseit. A társadalom legszélesebb rétegeibe is beleoltódott mindkét országban a rokonság és az együvértartozás felemelő gondolata, s az elmúlt években már olyan sokoldalúvá és színesen tarkává alakultak kulturális és társadalmi kapcsolataink, hogy a kultusz kormány is elsőrendű feladatának látta, hogy a két ország közötti baráti kapcsolatoknak kiemelésén munkálkodjék. Így jött létre 1937-ben a magyar-finn kulturális egyezmény és a Magyar-Finn Társaság megalapítása.

Ez a társaság gyűjtőmedencéje és hivatalos szerve lett minden magyarországi rokonsági megmozdulásnak. Alig hatéves működésre tekint tehát csak vissza, mégis oly gazdag és eredményes munkát folytatott e rövid idő alatt, hogy ma már két kötetes munkában

tud visszatekinteni eddigi tevékenységére, egyuttal felhasználja az alkalmat, hogy összefoglaló történeti áttekintést nyújtson mindazokról a művelődési tényezőkről, amelyek a két ország között az idők folyamán kialakultak.

Az első kötet szerzője a Társaság agilis ügyvezető alelnöke, Dr. Gaskó Dezső, fővárosi orvos, a finn-magyar kapcsolatok Lönnrot lelkes, megleghangú előszava után kaleidoszkopszerűen, mozgalmas képekben peregnek le előttünk a második világháborút közvetlen megelőző finn-orosz téli háború s a közelmúlt sorsdöntő éveinek társadalmi eseményei. Még mindnyájunk élénk emlékezetében van a maroknyi, de hőslakú finn nép halálos küzdelme, melyet „Észak rémes árnyai“-val folytatott. Ez a küzdelem a magyar nemzetnek is szívügye volt, tanúbizonyság erre az a példátlan társadalmi megmozdulás, mely akkor a legszélesebb néprétegeket is felölelte, és amely az együttérzésen kívül anyagiakban is sietett rokon népünk megsegítésére. Megkapó emberi dokumentum, hogy vért is hajlandók voltunk áldozni az igaz ügyért. Önkéntes magyar csapatunk megalakulása, kijutása és rövid szereplése szinté a romantika kódéba vész, de beszédes tanúság arról, hogy a rokonság érzése nem légüres térben mozog, hanem erős gyökeret vert a szívekben.

Ez a téli háború, melyből Finnország erkölcsi győztesként került ki, még jobban megerősítette a rokoni szálakat, s egy még mélyebb, testvéribb közeledésnek lett kiindulópontjává, mely a mai napokig egyre erőteljesebben jelentkezik minden viszonylatban.

Az első kötet függelékében Arvi Järventaus finn esperes írónak a magyar nemzet lelkes, melegérzésű barátjának írói működéséről kapunk rövid összefoglalót. Sajnáljuk, hogy regényeinek bemutatásánál a szerző csak megemlíti a finn író Kereszt és varázsdob c. Kodolányi János pompás magyar fordításában is megjelent nagyszerű regényét. Ez annál is feltűnőbb, mert a kevésbé fontos „Kis falu a világ végén” c. bővebben tárgyalt regény Järventaus pályáján nem olyan jelentős állomás. Magyar tárgyú regénytrilógiáját, reméljük, nemsokára a magyar közönség is megismerheti.

A kötetet a Magyarországon járt finn közéleti férfiak és a kulturális kapcsolatok terén munkálkodó nevezetesebb személyiségek lexikális életrajzi adatai zárják le.

A második kötet szerzőjét, Dr. Nagy Iván miniszteri osztálytanácsost néprokonsági munkásságáról már széles körökben előnyösen ismerik az országban. A kötethez írt előszavában Fülei Szántó Endre a finn lelkiség nemzetfenntartó erényeiről ír hozzáértő tudással és szeretettel.

21 milliónyian vagyunk finn-ugor népek, csendül ki erőteljes akkordként mindjárt a kötet elején. A germán és szláv népek tengerében tiszteletreméltó tömeget képviselünk, s mégis fájdalommal kell szemlélnünk, hogy a történelmi idők centrifugális ereje Európa és Ázsia különböző részeibe szórt szét bennünket, s a földrajzi mérhetetlen távolságokat csak a rokonsági gondolat áramköre tudja összekapcsolni és áthidalni. A közös sorsnak, a nyugat védelmének oltárán a finnekkel együtt pótolhatatlan véráldozatokkal igazoltuk európaiságunkat és küldetésünkbe vetett erős hi-

tünket. Igenis, a finn-ugor népeknek joguk van az élethez, mert kicsinységükben a történelem vérzivataros századai folyamán lelki nagyságról tettek bizonyosságot.

Ebben a kötetben a szerző a finn-magyar művelődésügyi kapcsolatainknak hosszú sorát mutatja be. A rokonsági eszmét legjobban személyes tapasztalat szolgálta, erre voltak hivatva a kulturális kongresszusok, amelyeket négy évenként tartottak a három ország fővárosaiban. A mind nagyobb méreteket öltő társadalmi és kulturális megmozdulás folytatását — mint sok más egyéb kulturmunkáét, — a háború kérlelhetetlen törvényei akadályozzák. Az ifjúság is magáévá tette a néprokonsági eszmét, s a háború előtt diákcserekkel és utazásokkal, jelenleg pedig főleg kiterjedt levelezéssel iparkodik egymást megismerni.

Erre a célra Budapesten 1943 januárjában megalakult a Rokonság népek intézete, a magyar külügyminisztérium kulturális osztályának anyagi támogatásával. Az Intézet célja a rokonsági eszme ápolása levelezés, kölcsönkönyvtár, tanulmányutak rendezése és finn nyelvű tanfolyamok segítségével.

Fájdalommal állapíthatjuk meg, hogy hivatalos tankönyveink — főként a földrajziak és történelmiek — még mindig hézagosan és sok helyen elégtelenül és helytelenül mutatják be északi rokonságunkat. E visszas helyzetben okvetlenül sürgősen segíteni kell. A mai helyzet az, hogyha alsó és középfokú iskoláinkban nem akadnának lelkes tanítók és tanárok, a magyar ifjúság a rokonsági napon történő hivatalos megemlékezésen kívül vajmi keveset tudna a rokonság mibenlétéről, s a finnek és esztek mély kulturájáról.

A kötet foglalkozik a helsinki Magyar Intézet működésével, amelynek hozzáértő vezetői igen sokat tettek és tesznek a magyar ügy szolgálatában. Érezhető hiány, hogy a magyarországi Finn-Intézet nincs felállítva, illetve ennek pótlása az Eötvös kollégiumban a nagyközönség számára hozzáférhetetlen.

A két ország megismerését nagyban elősegítették az ösztöndíjasok, kik mindkét részről egy-egy évet töltöttek a rokon országban. Ma ezek lettek a rokonsági eszme hordozói és apostolai. A kötet végén a szerző ismerteti irodalmi kapcsolatainkat, s bemutatja a fontosabb magyar nyelvű fordított finn szépirodalmi munkákat. Nem törekszik teljességre, inkább az érdeklődést akarja a nagyközönség körében fölkelteni. Megemlítjük, hogy A. Kivinek, a finn nemzeti irodalom megalapítójának és nagy egyéniségének remekműve, a *Hét testvér*, amely magyar nyelven is megjelent, nemcsak megemlítést, hanem bővebb bemutatást is megérdemelt volna. Színdarabjainkat a finn színházak élénk figyelemmel kísérik, s meglepően sok magyar

darab kerül bemutatásra. A viszonyosság e téren sem jelentkezik nálunk, de reméljük, hogy a kulturális egyezmény itt is jótékonyan fogja hatását éreztetni.

Rendkívül sokat köszönhetünk az evangélikus egyháznak is művelődési kapcsolataink kimélyítésében. A magyar és finn evang. egyház igazi testvéri szeretettel munkálkodik a két ország közeledésén, megismerésén és megismertetésén. A népfőiskola gondolata az ev. lelkészek közvetítésével jutott hazánkba Finnországból, s az első ilyenű iskola felállítását finn anyagi támogatással sikerült megvalósítani.

A kötet függelékeként a szerző közli a magyar-finn kulturegyezmény szövegét, a Magyar-Finn Társaság alapszabályait és a Társaság tagjainak hosszú névsorát.

A kétkötetes munka a háborús viszonyok következtében szerény külsővel és kiálítással jelent ugyan meg, de céljával és tartalmával pótolja a külső megjelenés hátrányait, s a rokoni kapcsolatok összefoglalásának és szélesebb körökben való terjesztésének nagy jelentőségű állomása.

SZABÓ ALADÁR